

ГОД. XXI.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 49.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Изази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

ГЛАВНА СКУПШТИНА ДРУШТВА ЗА СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ 31. АВГУСТА (12. СЕПТ.) 1896.

ИЗВЕШТАЈ

УПРАВНОГА ОДБОРА „ДРУШТВА ЗА СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ“ О СВОМЕ ГОДИШЊЕМ РАДУ И СТАЊУ ПОЗОРИШНОМ.

(Свршетак.)

Познато је, да је о Малој Госпојини ове године требала бити прослава 200-годишњице династије Петровић-Његоша, која је међутим одложена за годину што долази. „Одбор за прославу двестагодишњице династије Петровић-Његоша“ питао је управни одбор: би ли наше позориште могло доћи на поменуту прославу, да отвори тамошње црногорско позориште у „Зетском Дому“, које се за ту прославу довршује. Управни одбор одговорио је, да се драговољно одзива жељи прославнога одбора, да наша позоришна дружина дође на Цетиње на речену прославу, и саопштио је услове и назначио трошкове за тај пут, тражећи, да наше позориште приликом путовања на Цетиње прође само без штете, пошто му ради племените цели није стало ни до каква сувишка.

Прославни одбор није на ово још одговорио, по свој прилици с разлога, што је прослава одгођена.

2. (24.) октобра 1895. било је свечано отварање нове позоришне зграде хрватске у Загребу. На тој свечаности заступали су ово друштво: начеоник Др. Лаза Станојевић и подначеоник и управитељ А. Хаџић.

По рачуну главне централне благајне позоришне, који се подноси скупштини засебно, износи фонд српског народног позоришта 48.927 фор. 73 новч., и то 31. маја 1896. Према стању фонда при крају

године 1894. у износу од 46.287 фор. 14 новч., види се, да се фонд позоришни умножио и прирастао са 2670 фор. 59 н. а. в.

По истом рачуну износи „пензиони глумачки фонд“ 31. маја 1896. у свему 1580 фор. 23 нов. Крајем године 1894. износио је 1132 фор. 93 н., те се и тај фонд умножио са 447 фор. 30 новч. а. вр. Овај ће се фонд одсад све више снажити, пошто ће у њега утицати приходи од корисница, које се у корист пензионом глумачком фонду дају у местима, где је изглед да позориште неће имати дефицита.

Српска народна позоришна дружина давала је од 25. маја 1895. до 30. маја 1896. представе у овим местима: у Руми, Винковцима, Вуковару, Осеку, Митровици, Новом Саду, Сомбору и Суботици. Приход од позоришних представа у тих 8 места износио је свега 32.762 фор. 64 н., а расход 34.160 фор. 92 новч. Према томе било је мањка у износу од 1398 фор. 28 новч. — Мањка је било: у Руми 271 фор., у Винковцима 448 фор. 79 новч., у Осеку 88 фор. 23 н., у Митровици 301 фор. 53 новч., у Сомбору 80 фор. 60 новч. и у Суботици 500 фор., свега 1690 фор. 15 новч., — а сувишка: у Вуковару 156 ф. 75 новч. и у Новом Саду 135 фор. 12 н., свега 291 фор. 87 новч.; дакле чист мањак износи 1398 фор. 28 новч.

Подначеоник друштвени А. Хаџић водио је и ове године, као привремени упра-

витель, управу над позоришном дружином бесплатно и из особите љубави према овом народном заводу.

Неким општинама, певачким друштвима и дилетантским позоришним дружинама давана је и ове године дозвола, да могу приказивати неке позоришне комаде приликом представа и забава, које се приређују на добротворне и хуманитарне цели.

Писцима оригиналних позоришних дела и композиторима за њихове композиције издаване су 5% тантијеме, које им припадају као хонорар од прихода њихових дела, која се на нашој позорници приказују. — А од неких писаца откупљена су њихова оригинална позоришна дела извесном свотом једаред за свагда.

Позоришни одсек „друштва за српско народно позориште“ изаслао је подбор, да води бригу о књижевној страни позоришној и да изнађе и изабере добре позоришне комаде из словенских и страних књижевности, који су подесни за нашу позорницу, па да се после ти одабрани комади могу дати опробаним преводиоцима на превођење. Тај подбор отпочео је већ своју радњу.

Позоришна дружина наша давала је готово у свакоме месту представе за децу и ђаке са врло малом улазном ценом. Исто тако даване су недељом и представе за народ са спуштеним ценама.

Позоришна гардероба обнављана је и ове године. Набављено је, осим другог нужног одела, ново и лепо старо-енглеско одело за Шекспиров комад „Хамлет“. На ново одело утрошене су велике своте. Али је обнова гардеробе запста и постала неопходном потребом и преком нуждом, те се на то сада већ морало много жртвовати. Још се непрекидно, али полагаано, набавља ново одело за гардеробу и поправља оно, што се још може поправити.

Као што је познато, обећали су родољуби српски из Панчева и Новог Сада давати годишње на потпомагање и издржавање позоришта прилоге за 5 година дана. Родољубиви Панчевци послали су од тих обећаних прилога своту од 1152 фор. 50 новч. за четврту годину (т. ј. 1894⁴/₅),

а Новосађани уплатили су за трећу годину (т. ј. 1894) у свему 660 фор. У Н. Саду се сад та свота смањила с тога, што су неки, који су прилоге обећали, помрли или су се иселили. У Н. Саду купе се прилози и за четврту годину, али је то скуплање сада скопчано с тешкоћама, нарочито тога ради, што се позориште наше последње две године узастопце бавило у Н. Саду, па се публика истрошила идући на представе; те се морало причекати са скуплањем ових обећаних прилога.

Наше народно позориште, које служи народној просвети, хтело је сиромашним народним школама у будимској епархији у помоћ притећи, те је 5. (17. марта) о. г. приредило представу у корист тим сиротим српским вероисповедним школама. На ту цел приказан је нов комад: „Задушне жене“. Прихода је пало 261 фор. Но у тој своти садржано је 57 фор. добровољних прилога.

Према одлуци лањске скупштине решио је управни одбор, да се сви они чланови овога друштва, који су издали обвезнице за чланство од 50 фор., па плаћају на то камату, али им обвезнице нису по пропису §. 4. устава друштвеног, — позову, да издаду од себе нове обвезнице, по којима ће у смислу устава бити дужни, да исплате чланарину од 50 фор. у року од три године дана, а ако се томе не одазову, предложиће се скупштини ради брисања из чланства. — Исто тако решио је управни одбор, да се и они чланови овога друштва, који су заостали с уплатом чланарине и дугују камату на исту, још један пут опомену на исплату дуга, па ако не исплате своје дугове, учиниће се скупштини предлог, да се бришу из чланства.

Част нам је славној скупштини још и ово саопшгити: Управни одбор поднео је под 15./IV. о. г. високом кр. угар. министарству унутрашњих послова молбу ради продужења дозволе представа позоришних у бачкој, торонталској и темишварској жупанији. На ту је молбу високо министарство отписом од 5./VII. о. г. бр. 56.030. известило ово друштво, да је водило истрагу против делања српског народног позоришта,

али да није нашло ништа, што би позориште теретило, те нема у начелу ништа против тога, да се подели позоришту концесија за представе, али позориште мора концесију свагда тражити путем месних власти, где хоће представе да даје. Услед тога отписа, послао је управни одбор путем овдашњег славног магистрата образложену представку високом кр. угарском министарству унутрашњих послова ради подељења концесије за позоришне представе по дојакошњем начину, као што је и до сад у течају од 35 година та дозвола давана. На ту представку није још стигло решење.

Да би се могле подмиривати позоришне потребе и да би се осигурао опстанак срп-

ског народног позоришта, подноси управни одбор уз прорачун засебан предлог: да се изда позив на народ, да сваки родољуб прилаже дневно по један новчић на одржање позоришта и оснажење фонда позоришног.

То је у главним потезима радња управног одбора позоришног.

Напомињемо само још, да је благајна друштвена неколико пута сконтована и увек у реду нађена, и да су у течају ове пословне године извршени још разни текући послови и расправљени многи други предмети од мање вредности.

Најпосле молимо славну скупштину, да овај извештај изволи узети на знање и одобрити га.

Л И С Т И Њ И.

ПОЗОРИШТЕ.

(Хрватска драмска школа.) Од 1. октобра о. г. отворена је у згради „Земаљског гласног завода“, као хрватске конзерваторије, драмска школа под надзором интенданта хрватског народног позоришта дра Стевана пл. Милетића. Задатак је тој школи, да однегује врени подмладак на глумачком пољу, а дели се у два течаја. Ове године отворен је само први. Пошто је задатак тој школи, да приправи ученике за глумачку каријеру, поучаваће се ученици: у декламацији, предавању и драмском приказивању, а осим тога основани су посебни курсови за умно и телесно усавршавање и образовање ученика. Од ученика тражи се, уз моралну и душевну способност, и прикладна спољашност, чист орган, потпуно познавање хрватског језика и школско изображење, које одговара бар вишим основним школама. У ту школу примаће се и девојке, које су навршиле 15 годину, а мушки, који су најмање у седамнаестој години. При уписивању у ту школу морају ученици донети ове исправе: 1. крштено писмо; 2. лекарску сведоцбу о телесном здрављу; 3. сведоцбе, да су свршили прописане школске науке; 4. реверс од родитеља или старатеља, да им деца или штићеници могу полазити ту школу, као и то, да ће их за време учења пристојно издржавати.

У првом течају предаваће се тринаест предмета, и то прво: учење чистог хрватског изговора и наглашавање речи. Хрватски језик уједно је и главни предмет првога течаја, а то је са свим разумљиво. Што је живописцу боја, вајару камен, то је глумцу језик. Њиме он ствара. Ако се сад у нас, вели „Vienac“ „чује с позорнице који застареди облик или неправи нагласак, разлог је томе, што већина наших глумаца нема школоване лингвистичке теорије, па им се сваком приликом мора сваки језични облик и акценат специјално поправљати“. Теоријом, која ће се у драмској школи систематски учити и предавати, мисли се тој невољи са свим доскочити. Поред хрватског језика предаваће се још француски и немачки, за тим хрватска појетика, естетика, повесница светске књижевности, мимика, повесница позоришне уметности, драмско приказивање, повесничке цртице погледом на драмске производе, играње и мачевање. Ученика има за сад десет. На крају другог течаја морају ученици положити „уметнички испит“, па ће онда примљени бити или за члана хрватског земаљског позоришта, или ће се из њих саставити дружина, која ће као филијала народног позоришта под вођењем позоришних првака путовати за време целе сезоне по местима у земљи. „Ренертоар, нашег казалишта“ — вели „Vienac“ — „имао би

се удешавати према потреби „филијале“, тако, да би у покрајини увек могли имати на недељу две представе, у којима би главне улоге могли играти загребачки прваци. И тако бисмо у најближем времену имали две хрватске земаљске казалишне дружине.“ Дај Боже среће и успеха!

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Српска народна позоришна дружина у Вршцу.) О припреми за долажење наше позоришне дружине у Вршац доноси „Браник“ у свом 84. броју овај допис: „Јуче смо, после дужег времена, имали срећу у нашој средини поздравити г. А. Хаџића, неуморног и опште уваженог управитеља нашег народног позоришта. Дошао је био, да осигура долазак нашег позоришта у Вршац, који је изложен поплави мађарских позоришних дружина. По општој жељи наших суграђана и по узајамном договору одређено је, да наше позориште к нама у походе дође из В. Кикинде, и то на дуже време, и да даје представе у новој, дивно саграђеној дворани Александровићевој, која је и за представе позоришне као што треба удешена. Ту је и прилично велика позорница са потребним декорацијама. Седишта има које у партеру, које у кругу на страни, које на балкону до 500. Свако седиште има, као у великим страним позоришима, одељак за смештање шешира. Једном реџу састарано је за сваку удобност публике. Простран је и фоаје, лепо је удешен и бифе, а и вестибил је велик. Молба за дозволу за представе у тој дворани предана је већ мађистрату и ми се надамо, да ће се и српском народном позоришту допустити, да даје представе у тој дворани, у којој су, и ако још недовршеној, играли већ Мађари. Не узможе ли се добити та дозвола: позориште ће наше приморано бити представе давати у старом Цеховом позоришту, а то ће само бити на штету наших позоришних представа.“

А о самом долажењу наше позоришне дружине у Вршац читамо у 123. броју „Браника“ ово: „Наша народна позоришна дружина, која је нама увек добро дошла, стигла је амо 27. септембра о. г. из В. Кикинде и у недељу, 29. септембра, отпочела је свој благодетни рад у новој, дивној дворани Александровићеве гостионице. Прва представа била је: „Балканска царица“. То драмско првен-

че генијалног песника Николе I., витешког кнеза и Господара Црне Горе. изазвало је и овде необично одушевљење. Добра, складна игра наших глумаца, од којих је сваки био на свом месту, па лепе патриотске мисли песникове изазвале су бурно одобравање. Том сјајном успеху комада много је допринела лепа инсценирања, па лепо и богато одело. Друга представа била је водвиљ: „Мајчин благослов“, који се јако допао нашој публици и по приказу и по многим песмама, које су све лепо опеване. Пријатно је нас изненадила г. Туцаковићева, која је у улози Шоншоне показала, да има леп, пријатан, јак глас, који ће се моћи добрим школом јако дотерати. Тако исто имали смо прилике у том комаду упознати и г. Динића, који је као маркиз Боафери показао, да има ванредна дара за приказивање финих комичких улога. И сви остали били су на свом месту и што се игре и што се певања тиче. Нарочито се допао кор на свршетку комада. Осим тога давани су досад још ови комади: „Роман Сиромашног Младића“, „Нијоба“, „Велики Галеото“, „Бидо“, „Северо Торели“, „Последње љубавно писмо“ и „Јасмина и Ирена“, који је комад овде научен и даван први пут. И остали комади били су све сами новитети за нас, а то ће бити и многи други, који ће се овде то договору са управом, приказивати. Као што смо дознали овде се уче и овде ће се први пут приказати још и ови комади: „Бангалоз“, од Милана Св. Николајевића, „Крајишкиња“, од Крстоношића, с песмама, које је компоновао Х. Дубек, а за позорницу удесио управитељ г. Хаџић, „Прибислав и Божана“, од Драг. Ј. Илића, „Добре сведоци“, од М. А. Јовановића, и још нека дела, већином оригинална. Као што видите управа позоришна трудила се и труди, да нам одабраним репертоаром набави што више уметничка уживања, па да нас задовољи, а наш месни позоришни одбор, нека му је за то хвала, трудио се опет, да осигура боравак нашем позоришту овде, а то му је испало за руком, јер претплата на 24. позоришне представе износи преко 3000 фр., па ако још и представе ван претплате буду добро посећене: наше позориште овде у Вршцу добро ће проћи. Дај боже да, тако буде!

Издаје управа срп. нар. позоришта.